

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Ενότητα: Θετικιστικός τύπος διδασκαλίας

Διδάσκων: Κατσαρού Ελένη

ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα ***Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα*** (***Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece***)

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η επιστημολογία του Θετικισμού και επιπτώσεις για τη διδασκαλία

2^η παράδοση

Τι είναι η επιστημολογία;

- Αρχικά κλάδος της Φιλοσοφίας: ασχολήθηκε με το γνωσιοθεωρητικό ζήτημα για την πηγή της γνώσης.
- Σήμερα αυτόνομος κλάδος: ποια είναι τα χαρακτηριστικά της επιστημονικής γνώσης; πώς οικοδομείται επιστ. γνώση; ποιες μορφές γνώσης υπάρχουν; πώς διακρίνονται;

Επιστημολογικά ζητήματα στο χώρο της εκπαίδευσης:

- Ποια πρέπει να είναι η σχολική γνώση; Τι πρέπει να διδάσκονται οι μαθητές; Πώς μπορεί να αποκτηθεί η γνώση μέσα από τις σχολικές διαδικασίες; Πώς μαθαίνουν οι μαθητές;
- Γιατί έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη διδασκαλία οι απαντήσεις σ' αυτές τις ερωτήσεις;

Το θετικιστικό παράδειγμα

- Από το 19^ο αι. – ιδέες του Διαφωτισμού
- Καρτέσιος: ύπαρξη μιας αντικειμενικής πραγματικότητας, οργανωμένης με αιτιοκρατικές δομές. Ντετερμινισμός.
- Η γνώση της πραγματικότητας είναι απολύτως δυνατή και ανεξάρτητη τόσο από το υποκείμενο που γνωρίζει όσο και από τις κοινωνικές δομές.
- Η γνώση μπορεί να εξασφαλιστεί με συστηματικές παρατηρήσεις και επαγωγικές γενικεύσεις (φυσικές επιστήμες).

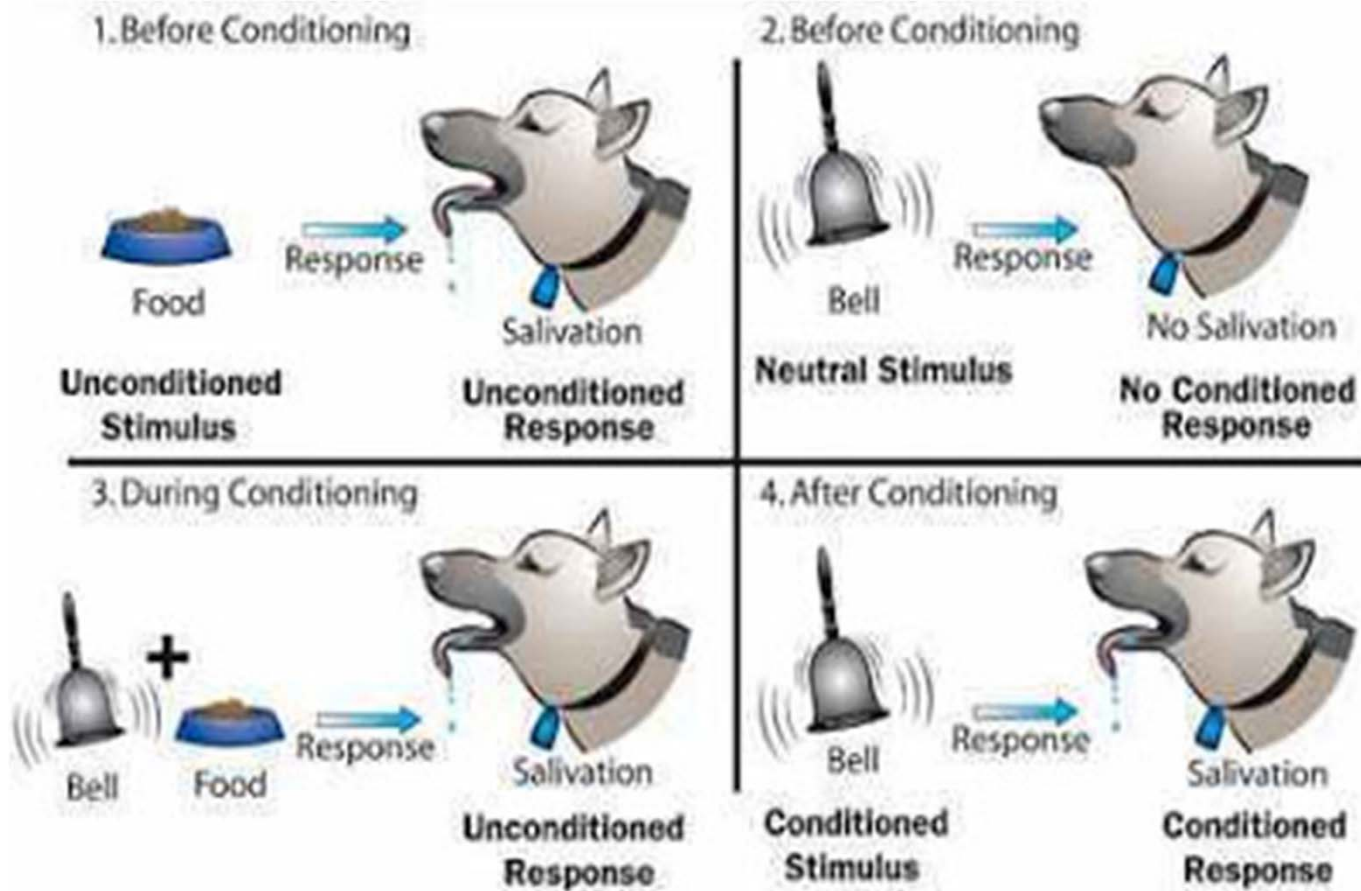
Το θετικιστικό παράδειγμα

- Εξηγητική γνώση = η γνώση που παράγεται από την ανάδειξη αιτίου-αποτελέσματος.
- Γενικοί νόμοι / πρόβλεψη / έλεγχος.
- Η έγκυρη επιστημονική γνώση είναι:
 - αξιολογικά ουδέτερη (χωρίς ενασχόληση με ηθικά προβλήματα, με ιδεώδη, με αξίες) και
 - συναισθηματικά, κοινωνικά ή πολιτισμικά αποπλαισιωμένη, άρα αντικειμενική.

Εμπειρική Παιδαγωγική

- Τρεις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αι.: αποτελεσματικότητα στη διδασκαλία – σύνδεση ανάμεσα στα χαρακτηριστικά του δασκάλου και στις επιδόσεις των μαθητών.
- Συστηματικές παρατηρήσεις και πειράματα επιχείρησαν να εξηγήσουν την εκπαιδ. πραγματικότητα – διατύπωση νόμων, αντικειμενικών θεωριών με δυνατότητα πρόβλεψης και καθοδήγησης της πράξης.
- Έλεγχος και εξουσία της σκέψης και της δράσης εκπαιδευτικών και μαθητών.

Συμπεριφορισμός Σκύλος του Ρανλιον

Ο συμπεριφορισμός ως θεωρία μάθησης

- Ψυχολογία: Watson, Skinner: η ανθρώπινη συμπεριφορά μελετάται σε συνάρτηση με περιβαλλοντικές επιδράσεις. **E-A**
- Ο νους θεωρείται κενό δοχείο που πρέπει να γεμίσει. Δε διαθέτει προηγούμενα γνωστικά σχήματα ούτε ικανότητα κατασκευής νοήματος.
- Δεν εξετάζονται ατομικές διαφορές ούτε το πλαίσιο όπου επιχειρείται η μάθηση.
- Μάθηση= αλλαγή της παρατηρήσιμης συμπεριφοράς

Ο συμπεριφορισμός στη διδασκαλία

- Αποτελεσματικότητα των συμπεριφοριστικών πρακτικών:
 - α) οι εξωτερικοί ενισχυτές (έπαινοι, βαθμολογία) βελτιώνουν τις μαθητικές επιδόσεις,
 - β) οι μαθητές μπορούν να μάθουν σε κοινωνικώς αποπλαισιωμένα περιβάλλοντα,
 - γ) οι προαπαιτούμενες δεξιότητες (π.χ. ανάγνωση) αποκτώνται καλύτερα με συμπεριφοριστικές πρακτικές,
 - δ) η μάθηση διευκολύνεται όταν ο μαθητής εστιάζει σε ξεκάθαρους και σαφείς στόχους.

Τα όρια των συμπεριφοριστικών πρακτικών

- Οι συμπεριφοριστικές πρακτικές μπορούν να φέρουν αποτελέσματα στην απόκτηση δηλωτικής γνώσης και στην εκμάθηση δεξιοτήτων / απλών μορφών συμπεριφοράς (ανάγνωση, απλές αριθμητικές πράξεις). Όπου λειτουργεί ενισχυτικά η επανάληψη.
- Είδη μάθησης που συνδέονται με ανώτερες διανοητικές λειτουργίες (παραγωγή προσωπικού λόγου, διαμόρφωση ιστορικής συνείδησης, καλλιέργεια αισθητικής εμπειρίας);;;

Τα όρια των συμπεριφοριστικών πρακτικών

- Η μαθησιακή διαδικασία είναι σύνθετη και εκτυλίσσεται σε ένα περίπλοκο δίκτυο αλληλεπιδράσεων και σχέσεων που ορίζεται και με όρους ιστορικούς και κοινωνικούς.

Μεταδοτικό μοντέλο διδασκαλίας

- Αντίληψη για τη γνώση (δεδομένη, ανιστορική).
- Ρόλος του δασκάλου (αυθεντία, αποτελεσματ.)
- Ρόλος του μαθητή (αφομοιωτικός, καταναλωτικός, αναπαραγωγικός)
- Αντίληψη για τη μάθηση (επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, ίδιων για όλους, μίμηση προτύπων)
- Αντίληψη για την αξιολόγηση (τεστ, επιλογή, ταξινόμηση).
- Αντίληψη για τη διδασκαλία: ομογενοποιημένη διαδικασία / άμεση διδασκαλία.

Άμεση διδασκαλία

- Επίδειξη ενεργειών και τρόπων εργασίας, τους οποίους πρέπει οι μαθητές να μιμηθούν: πώς λύνεται μια άσκηση, πώς χωρίζουμε προτάσεις...
- Σαφής ανακοίνωση του στόχου του μαθήματος, πληθώρα οδηγιών και υποδείξεων και πρακτική εφαρμογή / εξάσκηση.

Φάσεις διδασκαλίας

- 1. Εισαγωγή και ανακοίνωση του στόχου του μαθήματος.
- 2. Επίδειξη - Παράδοση
- 3. Σύντομη πρακτική εξάσκηση
- 4. Έλεγχος της κατανόησης
- 5. Ανάθεση εργασιών εκτενέστερης πρακτικής εξάσκησης για το επόμενο μάθημα (στο σπίτι).

Διαστάσεις ανάλυσης της διδασκαλίας

1. Αρχιτεκτονική
2. Διαλογική: πρότυπα επικοινωνίας
3. Κοινωνικοπολιτισμική
4. Ιδιοκτησιακή
5. Επιστημολογική
6. Παιδαγωγική
7. Ηθική

Ανάγνωση κειμένου

Διακρίβωση διαστάσεων:

1. Αρχιτεκτονική: περιορισμένου χώρου, στατικά καθίσματα, μετωπική διδασκαλία
2. Διαλογική: Άνισες σχέσεις, διάλεξη, δασκαλοκεντρισμός, αντιδράσεις μαθητών
3. Κοινωνικοπολιτισμική: μέσος όρος, ομοιογένεια, ταυτόχρονο
4. Ιδιοκτησιακή: ατομικισμός

5. Επιστημολογική: «καθαρή γνώση», μαθήματα
-διακριτά αντικείμενα, σχολικό εγχειρίδιο
6. Παιδαγωγική: Μαθητές = παθητικοί δέκτες,
μάθηση = αποστήθιση / εκπαιδευτικός
7. Ηθική: άνευ όρων αποδοχή, υπακοή, ανία,
αποτυχία, πειθαρχία, ιεραρχία, τάξη

Η θετικιστικού τύπου εκπαιδευτική έρευνα

- Η γνώση είναι «σκληρή», αντικειμενική και μπορεί να μεταδοθεί. Ο ερευνητής είναι παρατηρητής και χρησιμοποιεί τις μεθόδους των φυσικών επιστημών
- Οι άνθρωποι αντιδρούν μηχανικά-ντετερμινιστικά στο περιβάλλον τους
- Ποσοτική έρευνα: Σκοπός είναι η εύρεση σχέσεων μεταξύ μεταβλητών-έμφαση στην διατύπωση και τον έλεγχο υποθέσεων-θεωριών
- Νομοθετικός προσανατολισμός: διατύπωση νόμων και κανονικοτήτων
 - Αιτιακές συνδέσεις μεταξύ γεγονότων
 - Καθορισμός νόμων για πρόβλεψη και έλεγχο

Ένα παράδειγμα έρευνας (Hanafin, 1994)

- Διαφέρει η ακαδημαϊκή επίδοση κοριτσιών σε μεικτά σχολεία και σε σχολεία θηλέων;
- Όργανα: Τελικές εξετάσεις, ερωτηματολόγια
- Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά στην επίδοση ανάλογα με τον τύπο σχολείου
- Αλλά προχωρημένη πολυμεταβλητή ανάλυση επιτρέπει την εξέταση πολλών παραγόντων (δημογραφικών, σχολικών, κοινωνικο-ψυχολογικών) μαζί και πώς επηρεάζουν την επίδοση
- *Επιβεβαίωσε υπάρχουσες θεωρίες για την πολλαπλή επίδραση παραγόντων στην επίδοση*

Κριτικές κατά του θετικισμού

- Η μηχανιστική και αναγωγιστική άποψη της επιστήμης αποκλείει την προσωπική επιλογή, ελευθερία, ατομική υπευθυνότητα
- Μπορεί μια ακριβής μέτρηση να ποσοτικοποιήσει μια εμπειρία ζωής;
- Πλάνη της αντικειμενικότητας: η επιβολή κανόνων σκέψης και συμπεριφοράς μετατρέπει τον άνθρωπο σε παρατηρητή και «ελεγχόμενο»
- Όταν η ποσοτικοποίηση γίνεται αυτοσκοπός: απο-ανθρωποποίηση των κοινωνικών επιστημών
- Η μελέτη των εξωτερικών, αντικειμενικών συμπεριφορών δίνει μια περιορισμένη εικόνα των ανθρώπων
- Τα ανθρώπινα προβλήματα ανήκουν στον υποκειμενικό κόσμο των ανθρώπων, όχι στον αντικειμενικό

Αντι-θετικιστικές προσεγγίσεις

- Η ανθρώπινη συμπεριφορά δεν περιγράφεται επαρκώς με γενικότητες και κανονικότητες
- Ο κόσμος μπορεί να **κατανοηθεί** και να **ερμηνευτεί** από τα άτομα που τον αποτελούν
- Ο ερευνητής συμμετέχει στην έρευνα, δεν είναι αντικειμενικός παρατηρητής
- Η έρευνα ως υποκειμενικό εγχείρημα

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

